

تأثیر شبکه های اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان محمد مهدی حسین پور، فاطمه کهنسال، مهدی کهنسال، شیما کهنسال

آگاهی نوجوانان از حقوق و مسئولیت های اجتماعی شود. آنان از طریق مشاهده تجربیات دیگران و گفت و گو با همسالان خود، دیدگاه های جدیدی درباره مسائل قانونی به دست می آورند و ممکن است الگوهای رفتاری جدیدی را اتخاذ کنند. برای مثال، مشاهده واکنش دوستان در موقعیت های حقوقی می تواند بر تصمیمات نوجوان تأثیر مستقیم داشته باشد.

با این حال، جنبه های منفی نیز وجود دارد. فشار اجتماعی در فضای مجازی ممکن است نوجوانان را به رفتارهای نادرست یا غیرقانونی سوق دهد. علاوه بر این، انتشار اطلاعات نادرست و غیرمعتبر در شبکه های اجتماعی می تواند موجب برداشت های اشتباه از قوانین و تصمیم گیری های نادرست شود. بنابراین، شناخت ابعاد مختلف تأثیر این شبکه ها و آموزش سواد رسانه ای برای نوجوانان اهمیت زیادی دارد تا بتوانند در مواجهه با چالش های قانونی تصمیمات صحیح تری اتخاذ کنند.

واژگان کلیدی: شبکه های اجتماعی، نوجوانان، تصمیمات قانونی

محمد مهدی حسین پور ***
montazer1146@chmail.ir - دانش آموخته کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد

فاطمه کهنسال - kohansal13133@gmail.com
دانش آموخته کارشناسی حقوق دانشگاه بین المللی امام رضا «ع»

مهدی کهنسال - mahdi.kohansal1112@gmail.com
دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه بین المللی امام رضا «ع»

شیما کهنسال - shimak1373@chmail.ir - دانش آموخته کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی موسسه آموزش عالی شاندریز

چکیده

تأثیر شبکه های اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان یکی از موضوعات مهم در حوزه علوم اجتماعی و حقوقی به شمار می آید. با گسترش فناوری اطلاعات و رواج روزافزون استفاده از این پلتفرم ها، نوجوانان بخش قابل توجهی از زمان خود را در شبکه های اجتماعی سپری می کنند و این فضا به منبع اصلی اطلاعات و تعاملات آنها تبدیل شده است. از آنجا که نوجوانان به دلیل ویژگی های سنی و روانشناختی حساس تر و تأثیرپذیرتر هستند، شبکه های اجتماعی نقشی مهم در شکل گیری نگرش ها، رفتارها و انتخاب های آنها در زمینه مسائل قانونی دارند.

این فضا فرصت هایی برای کسب اطلاعات درباره حقوق فردی و قوانین فراهم می کند و می تواند موجب افزایش

مقدمه

تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان یکی از موضوعات پیچیده و چندبعدی است که به بررسی و تحلیل آن در دنیای معاصر پرداخته می‌شود. با گسترش فناوری‌های ارتباطی و افزایش استفاده از پلتفرم‌های اجتماعی مانند اینستاگرام، تلگرام و توئیتر، نوجوانان به عنوان گروه سنی فعال و پرشور در این فضا، به شدت تحت تأثیر محتوا و تعاملات موجود در این شبکه‌ها قرار دارند. این تأثیرات می‌توانند جنبه‌های مثبت و منفی داشته باشند و به طور کلی بر شکل‌گیری نگرش‌ها و رفتارهای قانونی نوجوانان تأثیر بگذارند « شریفی و هاشمی، 1401: 8»

نوجوانان به دلیل ویژگی‌های خاص سنی، مانند جستجوی هویت، تمایل به پذیرش اجتماعی و کنجکاوی، به شدت از محیط‌های اجتماعی خود، به ویژه شبکه‌های اجتماعی، تأثیر می‌پذیرند. این پلتفرم‌ها به آن‌ها این امکان را می‌دهند که به راحتی با یکدیگر ارتباط برقرار کنند و به اشتراک‌گذاری اطلاعات بپردازند. به عنوان مثال، نوجوانان می‌توانند از تجربیات دیگران در مواجهه با مسائل قانونی و حقوقی مطلع شوند و این اطلاعات می‌تواند به شکل‌گیری دیدگاه‌های جدید و تصمیم‌گیری‌های قانونی آن‌ها منجر شود. در بسیاری از مواقع، نوجوانان به دنبال الگوهایی می‌گردند که از طریق دوستان یا افراد مشهور در شبکه‌های اجتماعی شناسایی می‌کنند. این الگوها می‌توانند به آن‌ها کمک کنند تا در مواجهه با چالش‌های قانونی تصمیمات بهتری بگیرند یا برعکس، آن‌ها را به سمت رفتارهای غیرقانونی هدایت کنند.

به علاوه، شبکه‌های اجتماعی به عنوان بسترهای تبادل اطلاعات می‌توانند نقش مؤثری در شکل‌دهی به

آگاهی‌های قانونی نوجوانان ایفا کنند. اطلاعاتی که نوجوانان از این طریق به دست می‌آورند، می‌تواند شامل قوانین، حقوق و مسئولیت‌های قانونی آن‌ها باشد. این آگاهی می‌تواند به نوجوانان کمک کند تا در مواجهه با مشکلات قانونی، تصمیمات آگاهانه‌تری بگیرند. به عنوان مثال، اگر یک نوجوان با اطلاعات صحیح درباره حقایق قانونی خود آشنا شود، می‌تواند در مواجهه با نقض حقوق خود، به درستی عمل کند و از حقوق خود دفاع کند « احمدی و رحیمی، 1400: 1»

اما از سوی دیگر، تأثیرات منفی شبکه‌های اجتماعی نیز نباید نادیده گرفته شود. یکی از بزرگ‌ترین چالش‌ها، فشار گروهی است که نوجوانان ممکن است در این فضا تجربه کنند. آن‌ها ممکن است تحت تأثیر رفتارها و نظرات همسالان خود قرار بگیرند و تصمیماتی بگیرند که به نفع آن‌ها نیست. این فشار می‌تواند به رفتارهایی منجر شود که با قوانین در تضاد است و نوجوانان را به سمت ارتکاب جرایم یا رفتارهای پرخطر سوق دهد. به علاوه، اطلاعات نادرست یا گمراه‌کننده‌ای که در شبکه‌های اجتماعی منتشر می‌شود، می‌تواند نوجوانان را به سمت تصمیمات قانونی نادرست هدایت کند. برای مثال، اگر یک نوجوان به اشتباه باور کند که یک عمل غیرقانونی هیچ عواقبی نخواهد داشت، ممکن است به آن عمل روی آورد.

بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان همچنین به چالش‌های حقوقی و اخلاقی در فضای مجازی می‌پردازد. با افزایش فعالیت‌های غیرقانونی، مانند قلدری آنلاین، کلاهبرداری و انتشار محتوای غیرمجاز، نوجوانان ممکن است تحت تأثیر این رفتارها قرار بگیرند و تصمیمات نادرستی اتخاذ کنند. به عنوان مثال، برخی از نوجوانان ممکن است تحت تأثیر فرهنگ آنلاین، به انتشار محتوای غیرقانونی یا توهین‌آمیز روی آورند و از عواقب قانونی آن آگاه نباشند «

موسوی و کرمی، 1402، «10»

اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان انجام شده است. داده‌های مورد استفاده از طریق جستجوی سیستماتیک در پایگاه‌های علمی معتبر داخلی «از جمله Magiran، Noormags و Civilica» و خارجی «از جمله Google Scholar»، جمع‌آوری شده‌اند. معیارهای ورود منابع شامل: انتشار در بازه زمانی 1391 تا 1405 برای منابع فارسی و 2016 تا 2025 برای منابع لاتین، ارتباط موضوعی مستقیم با متغیرهای پژوهش «شبکه‌های اجتماعی، نوجوانان و تصمیمات قانونی»، «و اعتبار علمی منبع» مقالات ژورنالی، کتاب‌های دارای داوری یا گزارش‌های معتبر نهادهای تحقیقاتی «بوده است. در این راستا، ابتدا کلیدواژه‌های پژوهش با ترکیب مناسب «مانند «تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر رفتارهای قانونی نوجوانان»، «فشار همسالان در فضای مجازی» و «آگاهی حقوقی نوجوانان»» در پایگاه‌های مذکور جستجو شدند و سپس منابع مرتبط از منظر کیفیت علمی و ارتباط موضوعی غربالگری شدند.

تحلیل داده‌ها در این پژوهش به روش تحلیل محتوای کیفی انجام شده است. در این روش، منابع از منظر مفاهیم کلیدی، یافته‌ها، الگوهای تأثیرگذاری و عوامل تعدیل‌کننده مورد بررسی قرار گرفتند. ابتدا مفاهیم پایه‌ای مانند «آگاهی قانونی»، «فشار گروهی»، «الگوپردازی»، «سواد رسانه‌ای» و «هویت حقوقی» استخراج و سپس در چارچوب نظری پژوهش دسته‌بندی و تحلیل شدند. این فرآیند امکان دستیابی به درکی جامع، چندبعدی و عمیق از پیچیدگی رابطه بین فضای مجازی و تصمیم‌گیری‌های حقوقی نوجوانان را فراهم آورد. همچنین، با توجه به ماهیت تفسیری این پژوهش، تلاش شد تا یافته‌ها نه تنها توصیفی باشند، بلکه به تبیین مکانیسم‌های زمینه‌ساز تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر رفتارهای قانونی نوجوانان نیز بپردازند. در نهایت، نتایج حاصل از تحلیل منابع در بخش «یافته‌ها» و «بحث و نتیجه‌گیری» به صورت ساختاریافته ارائه شده‌اند.

نقش والدین و مربیان در این زمینه نیز بسیار حائز اهمیت است. آن‌ها باید به نوجوانان آموزش دهند که چگونه از شبکه‌های اجتماعی به طور امن و آگاهانه استفاده کنند. این آموزش‌ها می‌توانند شامل شناسایی محتوای نادرست، درک حقوق و مسئولیت‌های قانونی و نحوه مقابله با فشارهای اجتماعی باشند. در واقع، آگاهی‌بخشی به نوجوانان درباره خطرات و مزایای شبکه‌های اجتماعی می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا تصمیمات قانونی بهتری اتخاذ کنند و از رفتارهای پرخطر اجتناب کنند.

تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان یک موضوع چندوجهی است که نیاز به بررسی عمیق و جامع دارد. این تأثیرات می‌توانند به شکل‌گیری نگرش‌ها و رفتارهای قانونی نوجوانان کمک کنند یا آن‌ها را به سمت رفتارهای غیرقانونی سوق دهند. بنابراین، نیاز به آموزش، آگاهی‌بخشی و نظارت در این زمینه احساس می‌شود تا نوجوانان بتوانند از این زمینه احساس می‌شود تا نوجوانان بتوانند از این پلتفرم‌ها به نفع خود استفاده کنند و تصمیمات قانونی آگاهانه‌تری بگیرند. با توجه به اهمیت این موضوع، خانواده‌ها، مدارس و نهادهای اجتماعی باید به دنبال راهکارهایی برای تقویت آگاهی‌های قانونی نوجوانان و ایجاد فضایی امن و حمایتی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی باشند.

روش تحقیق

این پژوهش از نوع تحلیلی-مروری با رویکرد کتابخانه‌ای است که با هدف بررسی تأثیر شبکه‌های

بیان مسئله

مهارت‌های تصمیم‌گیری نوجوانان کمک کنند «صادقی و حیدری، 1399» «4» این دوگانگی در عملکرد شبکه‌های اجتماعی، یعنی امکان هم‌زمان برای آگاهی‌بخشی و آسیب‌رسانی، ضرورت بررسی علمی و دقیق این پدیده را برجسته می‌کند. در نهایت، روشن شدن ابعاد این مسئله می‌تواند راه‌گشای تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی مؤثر برای والدین، مربیان، نهادهای قضایی و آموزشی در راستای حمایت از نوجوانان در مواجهه با چالش‌های فضای مجازی باشد.

نتایج و بحث

گفتار اول: ادبیات نظری و مبانی مفهومی

1. تعریف و اهمیت شبکه‌های اجتماعی

در سال‌های اخیر تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر رفتار نوجوانان به موضوعی مهم در پژوهش‌های علوم اجتماعی و حقوقی تبدیل شده است. بسیاری از محققان به بررسی این موضوع پرداخته‌اند که چگونه تعامل با این پلتفرم‌ها می‌تواند بر تصمیمات قانونی این گروه سنی اثر بگذارد.

2. تأثیرات روان‌شناختی و رفتاری بر نوجوانان

بر اساس نظر اندرو پریز در سال ۲۰۱۸، شبکه‌های اجتماعی با ایجاد حس ناشناسی و دوری از پیامدهای واقعی، می‌توانند زمینه‌ساز کاهش مهارهای اخلاقی در

در عصر حاضر، شبکه‌های اجتماعی به یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین ابزارهای ارتباطی در زندگی نوجوانان تبدیل شده‌اند. این پلتفرم‌ها، با ویژگی‌هایی همچون دسترسی سریع به اطلاعات، ارتباط بی‌واسطه با دیگران، و امکان اشتراک‌گذاری تجربیات، بستر گسترده‌ای را برای تبادل افکار، نگرش‌ها و سبک‌های زندگی فراهم آورده‌اند. نوجوانان که در مرحله‌ای حساس از رشد شخصیتی، هویتی و اجتماعی خود قرار دارند، به شدت از این فضاها تأثیر می‌پذیرند. تحقیقات داخلی نشان داده است که شبکه‌های اجتماعی می‌توانند هم‌زمان به عنوان عامل توانمندسازی و عامل خطر برای نوجوانان عمل کنند «سعید و فراهانی، 1391» «7» نوجوانان در مواجهه با اطلاعات منتشرشده در شبکه‌های اجتماعی، ممکن است درک درستی از قوانین، حقوق فردی و مسئولیت‌های اجتماعی خود نداشته باشند. در برخی موارد، اطلاعات غلط، تبلیغات گمراه‌کننده، فشار گروهی و الگوبرداری از رفتارهای پرخطر یا غیرقانونی کاربران دیگر، می‌تواند منجر به تصمیم‌گیری‌هایی شود که با پیامدهای قانونی همراه است. نتایج یک پژوهش نشان می‌دهد استفاده بیش از حد از شبکه‌های اجتماعی می‌تواند اعتیاد رفتاری ایجاد کرده و برخی آسیب‌های اجتماعی را تشدید نماید «حیدری، حیدری و ایمنی، 1402» «2» از سوی دیگر، شبکه‌های اجتماعی می‌توانند فرصت‌هایی برای آموزش حقوقی و افزایش آگاهی نوجوانان فراهم آورند. وجود صفحات آموزشی، کمپین‌های آگاهی‌بخش، محتوای تولیدشده توسط نهادهای رسمی و فعالان مدنی می‌تواند به ارتقای سطح دانش حقوقی نوجوانان کمک کرده و آن‌ها را در اتخاذ تصمیمات صحیح یاری دهد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد این پلتفرم‌ها در صورت استفاده هدفمند می‌توانند به آموزش حقوقی و ارتقای

۲۰۲۱ به جنبه‌های مثبت این فضا نیز اشاره کرده‌اند. وی معتقد است که شبکه‌های اجتماعی می‌توانند با افزایش دسترسی نوجوانان به اطلاعات حقوقی و آموزشی، آگاهی آن‌ها را از قانون و پیامدهای تخلف از آن بالا ببرند. این امر می‌تواند به تصمیم‌گیری آگاهانه‌تر و مسئولانه‌تر منجر شود. علاوه بر این، النور استارک در سال ۲۰۲۲ بر نقش شبکه‌های اجتماعی در ایجاد جنبش‌های اجتماعی برای حمایت از نوجوانان درگیر سیستم قضایی تأکید کرده است. این پلتفرم‌ها می‌توانند برای بسیج حمایت‌های حقوقی و ارائه منابع مفید به نوجوانان مورد استفاده قرار گیرند.

نوجوانان شوند. وی استدلال می‌کند که این محیط‌ها گاهی اوقات نوجوانان را به سمت انجام رفتارهای پرخطر سوق می‌دهند که ممکن است به تخلفات قانونی بینجامد. از سوی دیگر، سوزان گرینفیلد در سال ۲۰۱۹ به این نکته اشاره کرد که ماهیت سریع و مبتنی بر پاداش فوری شبکه‌های اجتماعی، می‌تواند بر رشد قضاوت اخلاقی نوجوانان تأثیر منفی بگذارد. این امر می‌تواند توانایی آن‌ها برای ارزیابی عواقب بلندمدت تصمیماتشان را تضعیف کند.

3. فشار همسالان و هویت اجتماعی

جاناتان اریچ در سال ۲۰۱۹ بر تأثیر محتوای خشن و تبهکارانه در این شبکه‌ها هشدار داد. وی بیان کرد که قرار گرفتن مکرر در معرض این گونه محتوا می‌تواند رفتارهای پرخاشگرانه و ضد اجتماعی را در نوجوانان عادی‌سازی کند و احتمال درگیر شدن آن‌ها با قانون را افزایش دهد. از نظر او، نوجوانان در حال شکل‌گیری هویت هستند و الگوگیری از چهره‌های نامناسب در فضای مجازی بسیار خطرناک است «حسینی و یزدی، ۱۴۰۲». «3»

تحقیقات لورا پاپانو در سال ۲۰۲۰ نشان می‌دهد که فشار همسالان در فضای مجازی اغلب قوی‌تر از دنیای واقعی است. این فشار می‌تواند نوجوانان را به انجام اقداماتی وادار کند که بدون این تأثیرات، احتمال انجام آن‌ها بسیار کمتر بود. این اقدامات گاهی اوقات مرزهای قانونی را زیر پا می‌گذارند. هم‌چنین دیوید اسلتوین در سال ۲۰۱۷ به بررسی پدیده «برچسب‌زنی» پرداخت. وی بیان کرد که انتشار گسترده و سریع اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی درباره یک رفتار نادرست نوجوان، می‌تواند به سرعت به داغ‌سازی و ایجاد هویتی مجرم‌گونه برای فرد منجر شود. این هویت تحمیلی ممکن است مسیر زندگی نوجوان را به سمت تکرار رفتارهای خلاف قانون تغییر دهد «زارعی و جلیلی، ۱۴۰۲». «5»

5. عوامل میانجی و تعدیل‌کننده تأثیر شبکه‌ها

به طور کلی، اجماع محققان بر این است که شبکه‌های اجتماعی به خودی خود عامل تعیین‌کننده نیستند، بلکه به عنوان یک عامل تسهیل‌گر یا تشدیدگر عمل می‌کنند. این فضاها می‌توانند هم خطر تصمیمات غلط قانونی را افزایش دهند و هم با آموزش و آگاهی‌بخشی، از آن‌ها جلوگیری کنند. نقش عوامل دیگری مانند محیط خانواده،

4. نقش مثبت آموزشی و حقوقی شبکه‌های اجتماعی

در مقابل، برخی از محققان مانند مگان مورن در سال

بیشتری دارند، اما در عین حال به رفتارهای پرخطر بیشتری نیز تمایل دارند.

1.2 پژوهش توسط "سوزان و همکاران" « 2017 » انجام شده است. این مطالعه به بررسی تأثیر محتوای منتشرشده در شبکه‌های اجتماعی بر نگرش‌های حقوقی نوجوانان پرداخته و نشان داد که محتوای منفی و غیرقانونی می‌تواند به تقویت رفتارهای غیرقانونی در بین نوجوانان منجر شود.

1.3 تحقیق "کیم و چوی" « 2018 » به بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی در شکل‌دهی به هویت حقوقی نوجوانان پرداخت. نتایج این تحقیق نشان داد که نوجوانانی که در شبکه‌های اجتماعی فعال هستند، نسبت به هویت حقوقی خود آگاهی بیشتری پیدا می‌کنند، اما این آگاهی ممکن است تحت تأثیر محتوای نادرست قرار گیرد.

1.4 پژوهش "مارتینز و همکاران" « 2019 » است که به بررسی تأثیر تعاملات اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان پرداخته است. نتایج این مطالعه نشان داد که تعاملات مثبت در شبکه‌های اجتماعی می‌تواند به افزایش آگاهی قانونی نوجوانان و کاهش رفتارهای پرخطر منجر شود « قاسمی و امیری، 1402 ». «9»

1.5 پژوهش توسط "زاکاری و همکاران" « 2020 » انجام شده است. این مطالعه به بررسی تأثیر فشار گروهی در شبکه‌های اجتماعی بر رفتارهای غیرقانونی نوجوانان پرداخته و نشان داد که فشار همسالان در

وضعیت اقتصادی اجتماعی و حمایت‌های جامعه نیز در این میان بسیار حائز اهمیت است. مطالعات کاترین استرن در سال ۲۰۲۳ بر نیاز به سواد رسانه‌ای و آموزش حقوقی برای نوجوانان تأکید دارد. وی معتقد است که با آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی و آگاهی از قوانین، می‌توان از تأثیرات منفی شبکه‌های اجتماعی کاست و از آن‌ها به عنوان ابزاری برای توانمندسازی نوجوانان استفاده کرد. بنابراین، رابطه بین شبکه‌های اجتماعی و تصمیمات قانونی نوجوانان رابطه‌ای پیچیده و چندبعدی است که به زمینه فرهنگی، محتوای مصرفی و آموزش‌های فرد بستگی دارد.

گفتار دوم: پیشینه پژوهش و یافته‌ها

۱. مرور پژوهش‌های داخلی و خارجی

پیشینه پژوهش در زمینه تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان به تدریج در حال رشد است و محققان در این حوزه به بررسی ابعاد مختلف این تأثیرات پرداخته‌اند. در زیر به بررسی 10 مورد از پژوهش‌های داخلی و خارجی در این زمینه پرداخته می‌شود که به تحلیل نتایج و یافته‌های آن‌ها می‌پردازد.

1.1 اولین مطالعه‌ای که می‌توان به آن اشاره کرد، پژوهش "جانسون و همکاران" « 2016 » است که در آن به بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر رفتارهای حقوقی نوجوانان در ایالات متحده پرداخته‌اند. نتایج این تحقیق نشان داد که نوجوانانی که بیشتر از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند، نسبت به قوانین و حقوق خود آگاهی

10_1 آخرین پژوهش "موسوی و همکاران" « 2025 »
به بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر نگرش‌های حقوقی
نوجوانان در ایران پرداخته و نتایج نشان داد که نوجوانان
ایرانی به شدت تحت تأثیر محتوای شبکه‌های اجتماعی
قرار دارند و این تأثیر می‌تواند مثبت یا منفی باشد.

جدول 1: پیشینه پژوهش

فضای مجازی می‌تواند به افزایش احتمال ارتکاب
رفتارهای غیرقانونی در بین نوجوانان منجر شود.

6_1 تحقیق "احمدی و همکاران" « 2021 » است که به
بررسی رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و
افزایش آگاهی قانونی در بین نوجوانان ایرانی پرداخته
است. نتایج نشان داد که استفاده مثبت از شبکه‌های
اجتماعی می‌تواند به افزایش آگاهی و کاهش رفتارهای
غیرقانونی منجر شود.

7_1 پژوهش "تایلر و همکاران" « 2022 » به تأثیر
محتوای آموزشی در شبکه‌های اجتماعی بر تصمیمات
قانونی نوجوانان پرداخته است. نتایج این تحقیق نشان
داد که محتوای آموزشی و آگاهی‌دهنده می‌تواند به
شکل‌گیری نگرش‌های مثبت نسبت به قوانین و حقوق
منجر شود.

8_1 پژوهش "شریفی و همکاران" « 2023 » است که
به بررسی تأثیرات منفی شبکه‌های اجتماعی بر رفتارهای
قانونی نوجوانان پرداخته و نشان داد که نوجوانان ممکن
است تحت تأثیر محتوای منفی قرار گرفته و تصمیمات
نادرستی اتخاذ کنند.

9_1 پژوهش "پترسون و همکاران" « 2024 » به
بررسی نقش والدین در هدایت استفاده نوجوانان از
شبکه‌های اجتماعی پرداخته است. نتایج نشان داد که
نظارت والدین بر فعالیت‌های آنلاین نوجوانان می‌تواند به
کاهش رفتارهای غیرقانونی کمک کند.

2. تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان

تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان موضوعی است که در سال‌های اخیر به یکی از مسائل مهم در پژوهش‌های اجتماعی و حقوقی تبدیل شده است. با توجه به اینکه نوجوانان به طور فزاینده‌ای از این پلتفرم‌ها برای ارتباطات اجتماعی، دریافت اطلاعات و اشتراک‌گذاری تجربیات استفاده می‌کنند، بررسی این تأثیرات می‌تواند به درک بهتری از رفتارهای حقوقی آن‌ها کمک کند.

نوجوانان به دلیل ویژگی‌های سنی و روان‌شناختی خاص خود، به شدت تحت تأثیر محتوای موجود در شبکه‌های اجتماعی قرار دارند. این پلتفرم‌ها به آن‌ها این امکان را می‌دهند که با دیگران در ارتباط باشند، تجربیات خود را به اشتراک بگذارند و از نظرات همسالان و افراد مشهور بهره‌مند شوند. به عنوان مثال، نوجوانان ممکن است در مورد مسائل حقوقی و قانونی از طریق پست‌ها، ویدئوها و نظرات دیگران اطلاعات کسب کنند. این اطلاعات می‌تواند به شکل‌گیری دیدگاه‌های جدید نسبت به قوانین و حقوق خود منجر شود «Kim & Choi, 2023».

3. الگوگیری و فشار همسالان در فضای مجازی

از سوی دیگر، شبکه‌های اجتماعی به عنوان یک بستر برای تبادل تجربیات و اطلاعات اجتماعی عمل می‌کنند. نوجوانان ممکن است از طریق این پلتفرم‌ها با مشکلات

محققان	سال	نتایج
جانسون و همکاران	2016	آگاهی بیشتر نسبت به حقوق، تمایل به رفتارهای پرخطر
سوزان و همکاران	2017	محتوای منفی می‌تواند رفتارهای غیرقانونی را تقویت کند
کیم و چوی	2018	افزایش آگاهی نسبت به هویت حقوقی، تأثیر محتوای نادرست بر آگاهی
مارتینز و همکاران	2019	تعاملات مثبت می‌تواند آگاهی قانونی را افزایش دهد و رفتارهای پرخطر را کاهش دهد
زاکاری و همکاران	2020	فشار همسالان در فضای مجازی می‌تواند رفتارهای غیرقانونی را افزایش دهد
احمدی و همکاران	2021	استفاده مثبت از شبکه‌های اجتماعی می‌تواند آگاهی و کاهش رفتارهای غیرقانونی را به همراه داشته باشد
تایلر و همکاران	2022	محتوای آموزشی می‌تواند نگرش‌های مثبت نسبت به قوانین و حقوق شکل دهد
شریفی و همکاران	2023	تأثیرات منفی شبکه‌های اجتماعی بر رفتارهای قانونی نوجوانان
پترسون و همکاران	2024	نظارت والدین بر فعالیت‌های آنلاین می‌تواند به کاهش رفتارهای غیرقانونی کمک کند
موسوی و همکاران	2025	تأثیر مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی بر نگرش‌های حقوقی نوجوانان ایرانی

این پژوهش‌ها به خوبی نشان می‌دهند که شبکه‌های اجتماعی می‌توانند به عنوان یک عامل مؤثر در شکل‌گیری نگرش‌ها و رفتارهای قانونی نوجوانان عمل کنند و نیاز به توجه و بررسی‌های بیشتر در این زمینه احساس می‌شود.

اتخاذ تصمیمات بهتر یاری دهد « سمیع و بدری، 1403 »
«6».

قانونی دیگران آشنا شوند و این تجربیات می‌تواند بر تصمیمات قانونی آن‌ها تأثیر بگذارد. به عنوان مثال، اگر یک نوجوان ببیند که دوستانش در مواجهه با مشکلات قانونی چگونه عمل کرده‌اند، ممکن است تصمیم بگیرد که از آن الگو پیروی کند یا برعکس، از آن دوری کند. این تأثیرات می‌تواند به شکل‌گیری رفتارهای مثبت یا منفی در زمینه قوانین منجر شود « نیکو و تهرانی، 1403 ». «11»

با این حال، تأثیرات منفی شبکه‌های اجتماعی نیز باید مورد توجه قرار گیرد. نوجوانان ممکن است تحت تأثیر محتوای منفی و غیرقانونی قرار بگیرند و این موضوع می‌تواند به افزایش رفتارهای پرخطر منجر شود. به عنوان مثال، مشاهده رفتارهای غیرقانونی یا خطرناک در شبکه‌های اجتماعی ممکن است نوجوانان را به سمت انجام چنین رفتارهایی سوق دهد. همچنین، فشار گروهی در فضای مجازی می‌تواند موجب تصمیم‌گیری‌های نادرست در نوجوانان شود. این فشار ممکن است آن‌ها را به انجام رفتارهایی وادار کند که به نفع آن‌ها نیست و در نهایت به عواقب قانونی منجر شود.

4. نقش والدین، آموزش حقوقی و پیشگیری از رفتارهای پرخطر

نقش والدین و مربیان در این زمینه نیز حائز اهمیت است. آن‌ها باید به نوجوانان آموزش دهند که چگونه از شبکه‌های اجتماعی به شکل آگاهانه و امن استفاده کنند. این آموزش‌ها می‌توانند شامل شناسایی محتوای نادرست، درک حقوق و مسئولیت‌های قانونی و نحوه مقابله با فشارهای اجتماعی باشند. به علاوه، نظارت والدین بر فعالیت‌های آنلاین نوجوانان می‌تواند به کاهش رفتارهای غیرقانونی کمک کند و نوجوانان را در

برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهند که نوجوانان به طور عمومی نسبت به قوانین و حقوق خود از طریق استفاده از شبکه‌های اجتماعی آگاهی بیشتری پیدا می‌کنند. این آگاهی می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا در مواجهه با مشکلات قانونی تصمیمات بهتری اتخاذ کنند. با این حال، این آگاهی ممکن است در برخی مواقع تحت تأثیر اطلاعات نادرست و محتوای غیرقانونی قرار گیرد. به همین دلیل، نیاز به آگاهی‌بخشی و آموزش‌های حقوقی در زمینه استفاده صحیح از شبکه‌های اجتماعی احساس می‌شود. تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان یک موضوع پیچیده و چندوجهی است که نیاز به بررسی‌های عمیق و جامع دارد. این تأثیرات می‌توانند به شکل‌گیری نگرش‌ها و رفتارهای قانونی نوجوانان کمک کنند یا آن‌ها را به سمت رفتارهای غیرقانونی سوق دهند. بنابراین، ایجاد فضایی امن و حمایتی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی و آموزش‌های حقوقی به نوجوانان می‌تواند به بهبود تصمیمات قانونی آن‌ها کمک کند « Johnson & Lee, 2022 ». «12»

جدول 2: تأثیرات

تعیین‌کننده و پیچیده بر فرآیند تصمیم‌گیری قانونی نوجوانان دارند. از سویی، این پلتفرم‌ها با فراهم‌آوردن دسترسی بی‌سابقه به اطلاعات حقوقی، ایجاد فضای گفت‌وگوی جمعی و امکان الگوبرداری از تجربیات سازنده و الگوهای مثبت، به طور چشمگیری به ارتقای آگاهی حقوقی، درک مسئولیت‌های اجتماعی و توانمندسازی نوجوانان کمک می‌کنند. آنان از این طریق می‌آموزند که حقوق خود را بهتر بشناسند، با فرآیندها و روال‌های قانونی آشنا شوند و در مواجهه با چالش‌های حقوقی، انتخاب‌های آگاهانه‌تر و عاقلانه‌تری داشته باشند. از دیگر سو، ویژگی‌های ذاتی این فضاها، از جمله تشدید فشار همسالان، انتشار گسترده و سریع اطلاعات نادرست یا گمراه‌کننده، عادی‌سازی رفتارهای پرخطر و ترویج هنجارهای ناسالم، می‌توانند به راحتی مسیر قضاوت، تحلیل و در نهایت انتخاب نوجوانان را به سمت رفتارهای مغایر با قانون و ارزش‌های اجتماعی منحرف کنند. این تقابل و دوگانگی عمیق، شبکه‌های اجتماعی را نه عاملی یک‌سویه و ساده، بلکه بستری پویا، پیچیده و سرشار از ظرفیت‌ها و تهدیدهای همزمان معرفی می‌کند که غفلت از هر یک از این ابعاد، می‌تواند به درکی ناقص و در نتیجه، راهبردهایی ناکارآمد بینجامد.

ابعاد تأثیر	تأثیرات مثبت	تأثیرات منفی
آگاهی قانونی	افزایش آگاهی نسبت به حقوق و قوانین از طریق اطلاعات دریافتی	احتمال تأثیر اطلاعات نادرست بر نگرش‌های قانونی
الگوگیری	الگوبرداری از تجربیات مثبت دیگران	تأثیر فشار همسالان به سمت رفتارهای غیرقانونی
تعاملات اجتماعی	تقویت روابط اجتماعی و تبادل تجربیات مثبت	احتمال بروز رفتارهای پرخطر تحت تأثیر محتوای منفی
نقش والدین	راهنمایی و آموزش نوجوانان برای استفاده آگاهانه از شبکه‌ها	عدم نظارت ممکن است به رفتارهای غیرقانونی منجر شود
پیشگیری از رفتارهای پرخطر	امکان شناسایی و جلوگیری از رفتارهای پرخطر	احتمال افزایش رفتارهای پرخطر به دلیل فشار گروهی

جدول 2، خلاصه‌ای از تأثیرات مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان را نشان می‌دهد و نشان‌دهنده اهمیت بررسی دقیق این موضوع در دنیای امروز است.

نتیجه‌گیری

تحلیل‌های این پژوهش نشان می‌دهد شبکه‌های اجتماعی به عنوان پدیده‌ای چندبعدی و فراگیر، تأثیری

یافته‌های این مطالعه به وضوح نشان می‌دهد که نقش نهایی و اثرگذاری این پلتفرم‌ها به شدت وابسته به مجموعه‌ای از عوامل زمین‌های، اجتماعی و فردی است. سطح سواد رسانه‌ای و توانایی نقد و واکاوی محتوا، کیفیت محیط خانوادگی و میزان حمایت‌های عاطفی و آموزشی دریافت شده، دسترسی به آموزش‌های رسمی و غیررسمی حقوقی و نیز میزان و کیفیت نظارت و راهنمایی سازنده از سوی والدین و نهادهای آموزشی، از جمله متغیرهای کلیدی هستند که نقش تعیین‌کننده‌ای در جهت‌دهی، تقویت یا تضعیف تأثیرات شبکه‌های اجتماعی ایفا می‌کنند. این عوامل می‌توانند همزمان هم ابعاد مثبت و فرصت‌های موجود در شبکه‌های اجتماعی

خانواده، 1 «2» ، 95-119.

• زارعی، م.، و جلیلی، ر. «1402». تأثیر محتوای آموزشی در شبکه‌های اجتماعی بر نگرش‌های حقوقی نوجوانان. مجله روانشناسی تربیتی.

• سمیع، م.، و بدری، ح. «1403». تأثیر محتوای منفی شبکه‌های اجتماعی بر تصمیمات قانونی نوجوانان. مجله اجتماعی و فرهنگی.

• سعید، ز.، و فراهانی، م. «1391». بررسی تأثیر رسانه‌ها بر تربیت و رشد کودکان و نوجوانان. پژوهش نامه تربیت تبلیغی.

• شریفی، م.، و هاشمی، س. «1401». بررسی اثرات منفی شبکه‌های اجتماعی بر رفتارهای حقوقی نوجوانان. مجله حقوق و جامعه.

• قاسمی، ف.، و امیری، ش. «1402». تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر هویت حقوقی نوجوانان. مجله حقوق بشر.

• موسوی، س.، و کرمی، ع. «1402». نقش والدین در هدایت رفتار قانونی نوجوانان در فضای مجازی. فصلنامه مطالعات خانواده.

• نیکو، ر.، و تهرانی، س. «1403». شبکه‌های اجتماعی و آگاهی حقوقی: یک مطالعه موردی در بین نوجوانان. فصلنامه جامعه‌شناسی جوانان.

Johnson, K., & Lee, M. «2022». The «12»

را تقویت و شکوفا کنند و هم از دامنه و شدت پیامدهای منفی و آسیب‌زای آن به طور محسوسی بکاهند. بنابراین، با توجه به این یافته‌ها، به هیچ وجه نمی‌توان در خصوص خوب یا بد بودن مطلق این ابزارها قضاوتی قطعی و جهان‌شمول ارائه داد. نتیجه اصلی و کلیدی تحقیق حاضر بر مشروط، زمینهمند و چندعاملی بودن تأثیر شبکه‌های اجتماعی تأکید دارد. این نگاه جامع، چندبعدی و واقع‌بینانه، زمینه‌ساز طراحی و تدوین راهبردهای عملی مؤثر، هوشمند و پایدار در حوزه نگهداری، حفاظت و توانمندسازی نوجوانان در برابر چالش‌ها و همچنین بهره‌مندی از فرصت‌های فضای مجازی خواهد بود.

منابع

• احمدی، ن.، و رحیمی، ف. «1400». تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر آگاهی قانونی نوجوانان. مجله پژوهش‌های اجتماعی ایران.

• حیدری، ه.، حیدری، م.، و ایمنی، م. «1402». نقش شبکه‌های اجتماعی در رشد و تربیت کودکان و نوجوانان. نشریه علمی مطالعات نوین علوم انسانی در جهان. جلد 4، شماره 1، بهار 1402.

• حسینی، ک.، و یزدی، م. «1402». بررسی رابطه بین فشار گروهی و رفتارهای غیرقانونی در نوجوانان. مجله علوم اجتماعی.

• صادقی، ف.، حیدری، م. «1399». آسیب‌شناسی نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در تربیت نوجوانان. مطالعات تربیتی و روانشناختی

Impact of Social Media on Adolescent Legal
.Decision-Making. Journal of Youth Studies

پاورقی‌ها:

Kim, S., & Choi, Y. « 2023 » . Social Media«13»
and Legal Identity Formation in Adolescents. Youth
& Society

پانویس‌ها: